

Ένας εκ των συγγραφέων αυτού του βιβλίου παρατήρησε μετά από κάμποσο περπάτημα στο πριγκηπάτο του Μονακό, «Σκέψου – μόλις οκτώ τετραγωνικά μίλια!» [σημ. περίπου 5 km²] «Δεν βλέπω πώς μπορούν να βγουν ακόμα και οκτώ», απάντησε ο αδελφός του. Ο χάρτης ήταν σαφής: δεν μπορούσαν. Κι όμως, η Encyclopedia Britannica, αρκετοί αμερικάνικοι άτλαντες, καθώς και λεξικά συμφωνούσαν στα οκτώ τετραγωνικά μίλια. Από την άλλη μεριά, οι εκδόσεις Hachette και Larousse συμφωνούσαν στα 150 εκτάρια, μια έκταση μικρότερη από 3/5 ενός τετραγωνικού μιλίου. Ένας μεταγενέστερος έλεγχος της Britannica (ενδέκατη έκδοση) αποκάλυψε επί πλέον λεπτομέρειες: «Έκταση 8 τετραγωνικά μίλια, μήκος 2.25 μίλια και πλάτος κυμαινόμενο από 165 έως 1000 γιάρδες» [σημ. 1000 γιάρδες είναι 0.57 μίλια]. Ακόμα κι αυτός ο αριθμητικός παραλογισμός δεν είχε αποτρέψει τους υπεύθυνους όλων αυτών των λεξικών από το να αντιγράψουν τα οκτώ τετραγωνικά μίλια από την εγκυκλοπαίδεια Britannica, αν ήταν αυτή η πηγή τους. Με χαρά μας ανακοινώνουμε ότι έχει καταρρεύσει πια αυτός ο μύθος και ότι όλες οι πρόσφατες πηγές που συμβουλευτήκαμε δίνουν τη σωστή έκταση των 0.59 τετραγωνικών μιλίων. [...] Αλλά είναι πολύ πιθανό να υπάρχει κάποιος άλλος, ομοίως αυθαίρετος, αριθμός για κάποιο άλλο θέμα, τον οποίο δεχόμαστε σαν σωστό. [Σημ.: η υπογράμμιση της μεταφράστριας.]

Η τακτική να αναζητάει κανείς σιγουριά ελέγχοντας πολλές πηγές είναι ένα πολύ καλό μέτρο προφύλαξης· αλλά, όπως δείχνει το πιο πάνω παράδειγμα, το μέτρο αποτυγχάνει όταν οι πηγές δεν είναι ανεξάρτητες. Κανείς δεν θα έλεγχε την αξιοπιστία ενός άρθρου εφημερίδας ελέγχοντας περισσότερα αντίτυπα της ίδιας εφημερίδας.

Συμπέρασμα: Να ψάχνετε στοιχεία σε πρωτογενείς πηγές – δηλαδή κατ’ευθείαν από αυτούς που τα έχουν θεσπίσει (πχ επιτρεπόμενα όρια) ή τα έχουν προσδιορίσει πειραματικά ή τα έχουν συλλέξει, αξιολογήσει και παρουσιάσει σε επιστημονικά άρθρα τα οποία δημοσιεύτηκαν κατόπιν κρίσης. Μην ψάχνετε σε δευτερογενείς πηγές που αντιγράφουν. Για να έρθουμε και στις μέρες μας (το απόσπασμα είναι από σχετικά παλιό βιβλίο – παλιό μεν, κλασικό δε), η Wikipedia είναι καλή πηγή για μια γυμνασιακή εργασία ή για να αντιμετωπίσουμε μια περιέργεια της καθημερινής ζωής. Αλλά ως εκεί. Η Wikipedia δεν μπορεί να είναι αποδεκτή πηγή για πανεπιστημιακές εργασίες. Η Wikipedia δεν μπορεί να είναι αποδεκτή πηγή για επαγγελματικά κείμενα.